

Μαρία Χάλκου

Σαν νιώσεις τον άνεμο

Ποιητικές ιστορίες

ΑΘΗΝΑ 2018

ISBN 978-618-81161-5-3

**Στην Ελένη μας των τριών αιώνων
την προγιαγιά τη μάνα και την κόρη**

Μαρία Χάλκου

Σαν νιώσεις τον άνεμο

Ποιητικές ιστορίες

Εκδόσεις

Μαρίας Δημ. Χάλκου

ΑΘΗΝΑ 2018

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ενασχόληση μου με την Ποίηση άρχισε δειλά δειλά το καλοκαίρι του 2015, όταν η συναισθηματική φόρτιση εύρισκε απάνεμο καταφύγιο στη μαγεία των γραφόμενων μου. Κατέγραφα ακούραστα εκείνα που έκαναν την καρδιά και τη ψυχή μου να σκιρτούν, μα στην ουσία δεν γνώριζα καν αν γράφω ποίηση. Εξάλλου δεν είχα τέτοια πρόθεση, πολύ περισσότερο τέτοια απαίτηση. Κάποιοι άνθρωποι με παρότρυναν προς αυτήν την κατεύθυνση, κάποιοι αδιαφόρησαν, μα το ταξίδι το δικό μου δεν έλεγε να τελειώσει. Πώς θα μπορούσε άλλωστε αφού ο άγνωστος κόσμος που συναντούσα έκανε τα μάτια μου να ανοίγουν διάπλατα αντικρύζοντας καινούριες εικόνες μίας θαυμαστής πραγματικότητας, και το μυαλό μου να πλουτίζει με πρωτόγνωρες γνώσεις και ικανότητες.

Επιφυλακτικά, μα και λίγο βλέποντας το σαν πρόκληση αποφάσισα να στείλω τρία από τα «ποιήματα» μου να κριθούν προς δημοσίευση στην Ποιητική Ανθολογία που ήταν στα σκαριά το 2016 από την Ποιητική

Ακαδημία του Δ. Ιατρόπουλου. Εγκρίθηκαν και τα τρία, με εμένα να πλέω σε πελάγη ευτυχίας. Ω ναι! Έγραφα ποίηση, όχι με ομοιοκαταληξία μα με εσωτερικό ρυθμό στον ελεύθερο στίχο.

Η δεύτερη μεγάλη χαρά και επιβεβαίωση προήλθε από την Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών, όταν με το πρώτο μου βιβλίο και ένα προσχέδιο του παρόντος έγινα δεκτή ως Τακτικό Μέλος της. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον Πρόεδρο της Ένωσης κύριο Λευτέρη Τζόκα για την ενθάρρυνση, τις πλούσιες μα και καταγιριστικές διδαχές, καθώς και τους ορίζοντες που μου άνοιξε με τις πολύτιμες συμβουλές του.

Ωστόσο δεν αναζήτησα, ούτε αναζητώ πομπώδεις εκφράσεις γι αυτά που νιώθω γράφοντας ποιήματα, και δεν ψάχνω εξεζητημένες λέξεις που αναμφίβολα εντυπωσιάζουν. Πολύ περισσότερο δεν επιδιώκω την ομοιοκαταληξία, εξακολουθώ όμως να μαγεύομαι όταν αυτή προκύπτει αβίαστα, κάπως σαν να μη μπορούσε να γίνει αλλιώς. Ίσως δυσκολεύομαι ακόμα αρκετά στο να βρω κάποιες φορές την κατάλληλη

λέξη που να αντιπροσωπεύει με ακρίβεια αυτό που αισθάνομαι, και θα είμαι πραγματικά ευτυχής και πλήρης, όταν καταφέρω να φανερώσω με τις πλέον αντιπροσωπευτικές εκφράσεις την πλήρη γκάμα των συναισθημάτων που δημιουργούνται από μία κατάσταση του νου, της ψυχής και της καρδιάς μου.

Τα δύο διηγήματα που εκτός των άλλων περιέχονται σε αυτήν την έκδοση, αφορούν σε πραγματικές ιστορίες, ίσως προερχόμενες ενίοτε από τις ελαφρώς θολές αναμνήσεις των εμπλεκομένων, μα που αναμφίβολα είναι γι αυτούς πολύτιμα δημιουργήματα στολισμένα με τη σφραγίδα της πατίνας του χρόνου. Προς τούτο ευχαριστώ θερμά τον αδελφό μου τον Γιώργο Χάλκο που διάβασε με ενδιαφέρον και εξαιρετική υπομονή τα διηγήματα, με ενθάρρυνε και με βοήθησε να θυμηθώ λεπτομέρειες και γεγονότα που μου διέφευγαν, αλλά και να διορθώσω κάποιες ανακρίβειες ιστορικής κυρίως φύσης.

Στον Πειραιά τον Ιούνιο του 2018

από τη Μαρία Χάλκου

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Σαν νιώσεις τον άνεμο

Σαν γεννήθηκε το πρώτο μου βιβλίο με
ποιήματα

και βγήκα στον πηγαϊμό για να το
συναντήσω

Τον χρόνο μετρούσα μέχρι στα χέρια μου να
τόχω

Να το ψηλαφίσω, με τις αισθήσεις να το
νιώσω

Δεν πέρναγε η ώρα με τον συνοδοιπόρο
σύντροφο οδηγό

Στο δρόμο για την Αθήνα την ιερή

Και είπα να παραιτηθώ λυγίζοντας από τα
βάρη της ψυχής

Μα είδα τα δέντρα τα ψηλόκορμα
με έναν επαναστάτη άνεμο να τα έχουν
βάλει

Και να μην διαμαρτύρονται, πηγαίνοντας
κάπως με τα νερά του
Ξύπνησαν μνήμες παλιών ξεχασμένων
χρόνων
Με τον άνεμο σε άριστη σχέση
να με καθοδηγεί μέσα από την αναστάτωση
Και να χάνω τον έλεγχο προσπαθώντας να
τον τιθασεύσω και να προφυλαχθώ
Αλλά μετά να έρχεται το θείο ξύπνημα
Να με κατακλύζουν ιδέες που γύρευα καιρό
Και να τρέχω πίσω
στην ασφάλεια και την θαλπωρή του ζεστού
μου χώρου
Να ανασκουμπώνομαι για να γίνουν οι ιδέες
δημιουργίες
Δεν άλλαξε κάτι
Εφυγε, πέταξε κάθε ιδέα για παραίτηση
Αφού ο άνεμος είναι πάντα εδώ

σαν φύλακας άγγελος δυνατός
Για να με ξεσηκώνει

Καρδιά μου

Στην καρδιά σου χάρισε τα ταξίδια που της
πρέπουν

Απόθησέ την στον χρόνο προς τα πίσω
τρυφερά

Μη φοβάσαι κι αν πονέσει η καρδιά
Οι μνήμες την πονούν μα και τη γιατρεύουν
Δος της κουράγιο και άσε την στα ελεύθερα
πετάγματα της να χαθεί

Χωρίς χαλινάρι, μόνον έτσι θα σωθεί

Και όταν σε σένα τρέξει πάλι πίσω

δείξε της σθεναρά τον δικό της δρόμο

Γλυκά να της πεις πως μαζί της θάσαι ότι
και αν συμβεί

Δεν χωράει στην καρδιά ο πόνος

Στη γέννα της οι μοίρες την έραναν με δίψα
για ευτυχία μόνο

Ο όρμος της φωτιάς

Χάθηκαν τα φιλιά σου στα βάθη των
αιώνων

Σαν η ψυχή σου φώλιασε στο μέρος της
καρδιάς

Της άδολης που ελιωνε μέσα σε τόσο πόνο
Αγόρι μου που την λαχτάρα γνώριζες με
ορμή να ξεπερνάς

Αγόρι μου, αγόρι μου η ομορφιά σου φεύγει
Δεν μένει εκεί ασάλευτη δεν τηνε σκιάζεται
ο χρόνος

Μα την πονάει η άνοιξη σαν βλέπει πως
γερνάς

Αγόρι μου, αγόρι μου μείνε μαζί μου άγγελε
στης λησμονιας το δρόμο

Μείνε μαζί μου έρωτα στον όρμο της φωτιάς
Μη σβήσει η φλόγα φρόντισε

Θυμήσου πως σε δίδαξα τη λήθη ν' αφηφάς

Το φωτεινό δωμάτιο

Ηλιόλουστο το πρωινό
Μπροστά στο μεγάλο τραπέζι ορθια στέκει
η μάνα
Εσύ να κάθεσαι δίπλα σιωπηλός
Η χαρά μου μεγάλη με το ζωηρό μου
βηματισμό εναρμονισμένη
Θα φύγω μάνα, σε άλλη πόλη θα κατοικήσω
Εκεί που τα όνειρα μου με καλούν
Βαρυσήμαντη η δήλωση με το βλέμμα
αναπαυμένο σε σένα
Μα εκείνη δεν μιλούσε
Μόνο μας κοίταζε, εσένα πιο πολύ
Δεν αντιδρούσες, η μάνα σαν να ήξερε
Το στόμα της σιωπούσε
Αλλά αυτή η ματιά της πόσο με πονούσε..

Φως και αρμύρα

Την όμορφη ακρογιαλιά
του ονείρου μου σημάδι
χρυσ αφένιες έλουζαν ακτίνες
λαμπρό απλωνόταν το φως
ολημερίς σαν χάδι

Το κυματάκι αγάπης λόγια της ψιθύριζε
με τον αέρα σύμμαχο της σιγοτραγουδούσε
νωχελικά αναπαυμένη εκείνη γευόταν την
αρμύρα

και δειλά δειλά παραδινόταν

στης φύσης τα στοιχεία που να την
κατακτήσουν πάλευαν

Ο δρόμος ο Βυζαντινός

Ταξίδι στον ονειρόχρονο ετοίμασα
Σήκωσα πανιά για τη μακρινή πατρίδα
Στους πορφυρένιους χρόνους τους
Βυζαντινούς
Στον μυθικό τον δρόμο που οδηγεί στη
Χαλκή των Ανακτόρων
Τους τραπεζίτες στη διάβα μου συναντώ
δίπλα στους πάγκους της διαπραγμάτευσης
χαμένους
Στέκομαι κοντά σε μαργαριτάρια κάτασπρα
αστραφτερά που ξεπροβάλλουν από τα
ταξιδιάρικα σεντούκια
Σαν σε πανηγύρι οι έμποροι της
Βασιλεύουσας να διαλαλούν το εμπόρευμα

Οι πάγκοι με τα μεταξωτά τις γυναίκες
μαζεύουν καλώντας τες σε χορούς
ονειρεμένους

Το δικό μου το όνειρο την είσοδο των
Ανακτόρων μου δείχνει, μα πέπλο θολό
απλώνεται στα μάτια μου μπροστα

Μη διαβείτε την πόρτα, όχι πριν
συναντήσετε τον δάσκαλο με συμβουλεύει
ενός παιδιού η φωνή

Μία γεύση από το σχολειό το Βυζαντινό
κρίμα θάναι να μην έχετε στην καρδιά στο
ταξίδι για τον τόπο σας τον αλαργινό

Μα δεν ήταν μόνο παιδιά του δάσκαλου οι
μαθητές

Ήταν και πατεράδες και χτίστες ήταν και
του κράτους υπάλληλοι, ήταν έμποροι μα
και πολεμιστές

Όλοι αντάμα κοινωνούσαν από το κύπελλο
το ιερό των λόγων του δάσκαλου
Ποιός δεν χαιρόταν την προσφορά του
γλυκού πορφυρού κρασιού της άγιας
γνώσης;
Μαγεύτηκα από την ποιητική χροιά των
λόγων του
Αγκάλιασα νοερά και ασπάστηκα την
εικόνα,
κράτησα τις μυρωδιές του αέρα,
πήρα για αποσκευές τη θύμιση της μακρινής
πατρίδας
και ένα πλήθος από ερωτήματα που
ζητούσαν απαντήσεις
και που θα με αντάμειβαν με νέες
πρωτόγνωρες ανακαλύψεις
Ξεμάκραινα κοιτώντας νοσταλγικά τα
Ανάκτορα

μα όχι πια με την πρότερη λαχτάρα
Πλούσιες είχα αποσκευές
Γεμάτη αναζήτηση η ψυχή μου για τις
χαμένες γνώσεις τις μυστικές

Αέρινη πολιτεία

Πώς είναι να πετάς δάσκαλε;
Είναι μαγευτικό και δύσκολο και ωραίο
Δεν θα φοβάμαι δάσκαλε;
Σαν φοβηθείς θα είμαι κοντά, δεν θα
σ' αφήσω μόνο
Καλέ μου δάσκαλε δεν έχω τα φτερά, τα
ύψη για λίγους είναι θαρρώ
Μα έχεις ψυχή, έχεις καρδιά, έχεις μυαλό,
έχεις κι εμένα οδηγό
Ήλθε ο καιρός να στοχαστείς τα μονοπάτια
τα αέρινα και λαμπερά
Αυτά που σε μελένιες πολιτείες θα σ'
εναποθέσουν απαλά
Καλό σου ταξίδι παιδί μου..

Οπτασία

Λατρεμένη μου οπτασία
Αστείρευτη μου ομορφιά
Γλυκά μου χειλάκια ροδαλά
Ποιός αλλοτινός τόπος σε γεύτηκε σαν σου
έδωκε ζωή;
Ποιά χέρια απαλά σε άγγιξαν και σκούπισαν
το δάκρυ σου;
Σε ποιά αγκαλιά να κούρνιαζες σαν σίμωνε
η βροχή;
Αστέρι αστεράκι μου, κατάσπρο περιστέρι
Της λησμονιάς μου εσύ αητέ και μακρινό
μου ταίρι
Γίνε ψυχή μου άνεμος, γίνε καρδιά μου
κύμα
Κι αγάλι αγάλι έλα μου
Δροσοσταλιά χρυσή της άνοιξης ελπίδα

Η Νύμφη

Νυχτερινό προσκύνημα στ' αστέρια της
καρδιάς σου

Με το φεγγάρι να φωτίζει την αεράτη σου
περπατησιά

Κι εσύ να μη ζυγώνεις
σαν λιγερή ελαφίνα προς τον χορό τραβάς
Μα ο χορός απόσωσε και η φωτιά σβηστή
Πέρα τραβούν οι χορευτές να σμίξουν με τις
νύμφες

Που άφησε ο Διόνυσος να
νυχτοπερπατήσουν

Και αδημονεί κοιτώντας τες πίσω από τις
φυλλωσιές

Το βλέμμα στρέφεις πάνω μου της
φαντασίας μου αγάπη

Και με καλείς σ' ένα χορό με ξέφρενο ρυθμό

Το πυρωμένο βλέμμα σου ζητά τον χορευτή

Που θα σε πάει στα σύννεφα

Θεέ μου ας είμαι εγώ

Ελπίδα

Όνειρα όνειρα
Λαχτάρας θύμισες παλιές
Όνειρα όνειρα
Αγάπης αλαφροπερπατησιές
Ονειρευμένη μακρινή μου ελπίδα
Σαν αγρυπνάς στης σιγαλιάς τον κόρφο
Τρέμοντας μη και φανείς σιμά μου εσύ σαν
τη στερνή ακτίνα
που αφήνει ξέπνοα το ανήμπορο λιοπύρι
Αναπαυμένο, ήσυχο, στου δειλινού τον
πόθο.

Ένας μικρός θεός

Ω μικρέ θεούλη εσύ

Τα μάτια σου ζήλεψε η θάλασσα η γαλανή

Το απαλό κορμάκι σου της λυγαριάς το

ευλίγιστο κλαρί

Της ανατολής το ζύπνημα τα ροδαλά σου

μαγουλάκια ζωγράφισε

Γρήγορος σαν τον άνεμο, δυνατός σαν το

κύμα

Πάνω απ' όλα στέκεσαι, σαν κυρίαρχος

αναζητητής

Τη ζωή παλεύεις να γευτείς ως την στερνή

της σταγόνα

Διεκδικητικέ ξανθέ Απόλλωνα σαν

γεννιέσαι ξανά και ξανά

Τη μουσική σου αλλάζεις απρόσμενα και

γιορτινά

Αγγίζεις κάθε τι αγνό, μα και τα αδύναμα
εξαγνίζεις στοιχεία
Μικρό βρέφος καλώς ήλθες στο σπίτι σου

Νυχτερινή σκηνή

Συστάδες αστεριών σελήνη καρτερούν

Ολόγιομο νάβγει απόψε το ανύποπτο

φεγγάρι

Βροχή από ασημένιες στάλες στο χρυσαφί

των μαλλιών σου

Γοργά να παίρνει λάμψη ο ποταμός

Χιλιάδες παλλόμενα διαμαντάκια στολίδια

στα νερά του θαρρείς

Στις όχθες του φωτιά να σιγοκαίει

Παιδιά με τις κιθάρες σε ουράνια μουσική

παραδομένες

Απόλαυση αγάπης η φύση αντηχεί

Μη ξημερώσει πασχίζει, μη ροβολήσει τ'

όνειρο,

και σε όχθες μακρινές ο καυτός πόθος μη

χαθεί

Αλέξανδρε

Αλέξανδρε του ήλιου και της γλυκιάς

βροχής

Αλέξανδρε των αστεριών της θείας

προσμονής

Αλέξανδρε μαγικέ κατακτητή

Αντρειωμένε εσύ πολεμιστή

Ποιά μοίρα σ'εστησε στη χώρα των

λεόντων;

Ποιά μάνα σ'έμαθε να νυχτοπερπατείς;

Και ποιός αρσενικός γονιός ανίκητος να

γίνεις;

Μην είχες δάσκαλο σοφό, στον τόπο σου

τον διαλεχτό να σε καλοδιδάξει;

Φιλοσοφίας λόγια της αιώνιας ψυχής

αποκτήματα της μέρας

Μα τις νυχτιές κρατώντας σε σφικτά η μάνα

μη σε άλλους τόπους σε οδηγούσε;
Ταξίδι στο χρόνο ξανθέ Αλέξανδρε μην
πήγαινες;
Η γοργόνα μόνο γνώριζε
Η γοργόνα που σαν έβγαινε με ορμή από της
θάλασσας τα βάθη, και τους ταξιδευτές
ερώτα
Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος;

Μόνο κοντά σου

Γλυκύτατη ζωή

Ατέρμονη γαλήνη

Μόνο κοντά σου

Τα λόγια σου άγγελoi προστασίας

Το χάδι σου φιλί ουράνιας παρουσίας

Γεμάτη χάρη η πλάση όλη

Μόνο κοντά σου

Σαν αεράκι τρυφερό γεννάς το κύμα το

απαλό

Και το όνειρο ξυπνάς σαν ντύνεσαι με φως

Μόνο κοντά σου

Μόνο κοντά σου

Μία ατέλειωτη ζωή

Στου Ευρώτα την έρημη ακτή

Κελαρυστά του Ευρώτα τα νερά
Παντέρημες οι ακτές
Στης νυχτιάς τη σιγαλιά
Οι Δωριείς σιμώνουν
Όχι σαν φίλοι, μα σαν κατακτητές
Οι Αμυκλαίοι πανέτοιμοι αγρυπνούν
Δεν σκιάζονται τις μάχες
Μα με τα χρόνια να διαβαίνουν
Λες και ξεμακραίνει ο κίνδυνος γι αυτούς
Χαρούμενοι εφησυχάζουν
Οι Δωριείς είναι ακόμα κοντά
Ετοιμοπόλεμοι άρπαγες πολεμιστές
δεν λησμονούν τη μοίρα τους να γράφουν
Και έτσι οι κάτοικοι των Αμυκλών
Χάθηκαν μίαν αυγή στο παρελθόν
Κάπου κοντά στη Σπάρτη

Η ακριβοδίκαιη ιστορία τους εναπόθεσε
στοργικά
γύρω από του Ευρώτα τους την πιο γλυκιά
αγκάλη

Ἄτιτλον*

Κεφ. 1.

Ἡ τῆς ἀριθμητικῆς μέθοδος τε καὶ
μεταχειρίσις,
δύο κανόνας περιεκτικούς ἔχει καὶ οὐ
πλείονας,
τὰ μὲν ἐλάττονα πολλαπλασιαζόμενα
γίνεσθαι μείζονα, τὸ ἀποτέλεσμα ὅπερ ἦν
πρότερον,
τὰ δὲ μείζονα μέρη διατεμνόμενά τε καὶ
μεριζόμενα

* Βλέπε το αντίστοιχο κεφάλαιο ἀπὸ το βιβλίο: *Ανωνύμου, Αριθμητική, Ἐκδοση Μαρία Χάλκου [Το Μαθηματικό περιεχόμενο του Codex Vindobonensis phil. Graecus 65 (φφ. 11- 126), Εισαγωγή, Ἐκδοση καὶ Σχόλια], Κέντρο Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006.*

ἐλάττονα παντὸς γίνεσθαι
τοῦ πρώτου μεγέθους καὶ τῆς τούτου
ποσότητος,
τοῦτο τοίνυν ὄντως ἔχοντας
πολλοὶ μὲν πολλάκις
μεθόδους προχειροτάτας καὶ ἀσφαλεῖς
ἐπειράσαντο ἐξευρεῖν καὶ ἐπινοῆσαι
ὥστε ἀσφαλῶς ὁμοῦ καὶ προχείρως
διερευνᾶν
τοῖς ἐπεζητούμενοις αὐτῶν μέρεσι
κᾶν τε πρὸς τὸ μείζονα ἀφορῶσι
κᾶν τε πρὸς τὸ ἐλάττω.

Ἡ πεῖρα δὲ τῶν πραγμάτων καὶ ὁ μακρὸς
χρόνος
ὁ πάντα δυνάμενος ἐξευρεῖν μὲν καὶ
ἐμφανίζειν τὰ μῆπω ὄντα,
τὰ ὄντα δὲ πάλιν λήθη παραδοῦναι,

καὶ ὑποκρύψαι δυνάμενος τὰ γενόμενα ὡς
μὴ ὄντα,
καθὼς καὶ σοφός τις λέγει
ἅπας ὁ μακρὸς κἂν ἀριθμητὸς χρόνος φύει
τὰ κρυπτὰ καὶ φανέντα κρυπτέντα ἔδειξον
ἡμᾶς προχειροτάτη καὶ ἀσφαλῆ μέθοδον,
ἣτις εὐρίσκετο μὲν
παρὰ τῶν πάντα καλῶς εἰδότην
καὶ λίαν σοφωτάτων Περσῶν,
τῶν ἐξ Ἀνατολῆς ἀδελφῶν
πρὸς ἡμᾶς δὲ οὐκ ἔφθασε γενέσθαι
γνώριμος αὐτῇ ἡ μέθοδος
ἀλλὰ ἐπὶ πολὺν λανθάνουσα
ταῖς δυτικαῖς ἡμῶν μέρεσι τέως δήλη
ἐγένετο
πρὸς τινὰς τῶν ὑπὸ τοῖς ἰταλικοῖς μέρεσι
ὄντων λατίνων
τῶν ἐκ Δυσμᾶς συνοδοιπορούντων

πρὸς ἐκείνους δὲ συναλλάξεως χάριν καὶ
πραγματείας ἔνεκεν παραγενομένους
καὶ τὴν συναναστροφή
καὶ πυκνὴ τούτων ἐκεῖσε ἀφίξι
παραγενομένους ἐγνωρίσθη
καὶ ἔκδηλη ἐγένετο,
ἡμᾶς δὲ οὐ πλείους τῶν 100 χρόνων
εὐρέθη αὕτη ἡ μέθοδος
καὶ γνώριμος γέγονε πρὸς τινὰς τῶν τοῖς
Ἰταλικοῖς μέρεσι ὄντων
ἐλάνθανε δὲ πάλιν ἡμᾶς
τοῖς τὴν Ἑλληνικὴν γλώτταν ἐπισταμένοις
καὶ μὲ φροντίδα περισσὴν πλουτιζομένοις
τὸ τοῖδε ἐγχείρημα
νῦν δὲ καὶ ἡμᾶς ὁ χρόνος δῆλον τοῦτο
ἐποίησε,

ἵνα δὲ μὴ ὡς ἤδη φθάσαντες εἶπομεν λήθη
παραδοῦναι πάλιν ἡμᾶς ταύτη
παρασκευάση
ὁ πάντα δυνάμενος χρόνος,
οὔπω καλῶς ἐν ἡμῖν παγεωθεῖσα καὶ
πλατυνθεῖσα ἢ μέθοδος,
μᾶλλον δὲ καὶ ἄγνωστος τοῖς πολλοῖς ἔτι
οὔσα,
ἔδοξε ἡμῖν δίκαιον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον
μάλιστα διαγράψασθαι ταῦτα
ὡς ἂν καὶ τοῖς μήπω εἰδόσι
καὶ βουλομένοις ταύτην μαθεῖν
γνώριμος γένηται.

Ἄτιτλον*

Κεφ. 21.

Τὸν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ἤδη κανόνα
ἱκανῶς παραδώσαντες,
πῶς ἄρα ἐστὶ δύο τινὰ μέρη πρὸς ἄλληλα
πολλαπλασιάζειν,
ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἐν μόνῃ φαντασίᾳ,
καὶ ποιεῖν γίνεσθαι μείζονα τὰ ἐλάττονα.
Φέρε εἴπομεν καὶ πῶς ἐστὶ τὰ μείζονα
διαμερεῖν

* Βλέπε το αντίστοιχο κεφάλαιο από το βιβλίο:
Ανωύμου, Αριθμητική, Έκδοση Μαρία Χάλκου
[Το Μαθηματικό περιεχόμενο του Codex
Vindobonensis phil. Graecus 65 (φφ. 11- 126),
Εισαγωγή, Έκδοση και Σχόλια], Κέντρο
Βυζαντινών Ερευνών Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006.

εἰς ὅσα ἂν μέρη βούλη, καὶ ἐλάττονα
ποιεῖν.

Τοῦτο δὲ δυσχερεστέως πάνυ τοῦ
πολλαπλασιασμοῦ πέφυκε γίνεσθαι,
καὶ οὐδὲ ραδία καὶ ἱκανὴ ἢ δῆλωσις τούτου

διὰ χάρτης μόνον καὶ μέλανος,
ἀλλὰ διὰ ζώσης μᾶλλον φωνῆς καὶ πείρας
τῆς προσηκούσης

δῆλη ὑμῖν μόλις γίνεται.

Πειράσωμαι δ' ὅμως δι' ὑποδειγμάτων
διαφόρων,

ὡς ἐφικτὸν ἡμῖν δηλῶσαι

τὸν τρόπον τῆς τούτου μεταχειρίσεως. Καὶ
ὅπερ ἂν ἡμᾶς οὐ δυνησώμεθα δηλῶσαι
ὑμᾶς,

ὡς δυσχερὲς πάνυ καὶ πολυγραφίας αἴτιον,
παραχωρίσωμεν τῇ πείρᾳ τοῖς βουλομένοις
τοῦτο καλῶς εἶδεῖν,

γενέσθαι τούτων διδάσκαλος.

Αὐτὰ γὰρ αὐτῇ ἀληθῆς διδάσκαλος,
δυναμένη τὰ μήδ' ὅποσοῦν εὕρισκόμενα
εἰς ἔργον δεῖξαι καὶ ἀναπλάσασθαι· πολλῶ
μᾶλλον τὰ ὄντα

καὶ διὰ τοσούτων ὑποδειγμάτων,

ὧν ἔχομεν δεῖξαι,

ραδία ὑμῖν γενήσεται

ἢ διὰ τῆς πείρας κατάληψις

τῶν οὐ δεδωκότων παρ' ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς.

Ἀτιτλον*

Κεφ. 71.

Πανθ' ὅσα περ ζητήματα μέχρι τοῦ νῦν
γεγράφαμεν,
καλὰ μὲν καὶ ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμα,
οὐδὲ γὰρ ἐκτὸς λόγων τε ὄντα
καὶ ζητημάτων οἴκοι ἐγεγράφησαν,
ἀλλὰ πάντα καὶ λόγου εἰσὶ ἄξια
καὶ χρήσεώς τε οὐκ ἄμοιρα·
ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ζητηθήσονται,

* Βλέπε το αντίστοιχο κεφάλαιο από το βιβλίο:
Ανωύμου, Αριθμητική, Έκδοση Μαρία Χάλκου
[Το Μαθηματικό περιεχόμενο του Codex
Vindobonensis phil. Graecus 65 (φφ. 11- 126),
Εισαγωγή, Έκδοση και Σχόλια], Κέντρο
Βυζαντινών Ερευνών Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2006.

καὶ ἀναγκαία φανήσεται ἢ τούτων
κατάληψις.

Οὐδὲ γάρ τι τῶν μὴ ζητουμένων χρήσιμον
πώποτε,

τὸ δὲ ἐπιζητούμενον μέγιστον δόξει,
κἂν ἐλάχιστον μᾶλλον εἶναι δοκῆι.

Ὡς καὶ τὰ προρηθέντα,
μικρὰ μὲν εἶναι δοκῶσι,
ὥς μὴ ζητούμενα.

Ὅτε δὲ ἐν χρήσει τούτων γενήμεθα,
καὶ ἀναγκαία καὶ χρήσιμος
ἢ πρόχειρος τούτων κατάληψις ἡμῖν
εὐρεθήσεται.

Ἄλλωστε δὲ συνεγραψάμεθα ταῦτα
γυμνασίας χάριν,
πρὸς τὸ γενέσθαι ταῦτα
διδάσκαλός τε καὶ ὀδηγός

τῶν ἐφεξῆς ρηθησομένων ζητημάτων,
πολλῶν τούτων ὄντα ἀναγκαιότερα,
ὥς ἂν ἀπονεσθήρα γένηται
ἢ κατάληψις τούτων
διὰ τῶν προλαβόντων ὑποδειγμάτων. Τὴν
πείραν τῶν πολλαπλασιαζομένων τε καὶ
διαμεριζομένων ζητημάτων
καλῶς ἐξάσχησας
καὶ γενόμενος πρόχειρος πρὸς τὸ
καὶ τὰ ἐφεξῆς ρηθησόμενα
καλῶς δέξασθαι καὶ κατανοεῖσαι καὶ
χρήσασθαι,
ἐπ' ἂν σοὶ γένηται
τῶν τοιούτων ἐπ' ἀνάγκαις ζήτημαν, ἅπερ
δὲ νῦν ἐρεῖν μέλλωμεν.
Ἔστι διάφορά τε καὶ ποικίλα ζητήματα, δι'
ᾧ ἐν τῷ βίῳ αἱ πολιτευόμεναι πράξεις τῶν

μεταδόσεών τε καὶ συναλλαγμάτων
γίνονται,
πωλεῖν γὰρ καὶ ἀγοράζειν
καὶ πραγματείας ἐπιζητεῖν ἀριθμούς,
διὰ τούτων πάντων συνίσθονται
καὶ προχείρως διὰ τῆς δηλωθησομένης
μεταχειρίσεως γίνονται
τοιαῦτα οὖν ὄντα καὶ ἀναγκαῖα καὶ
χρήσιμα.

Νῦν ὅτε μάλιστα προχείρως γέγοναν, πρὸς
τὸ δόξασθαι ταῦτα ἀπονεσθέρως ἐροῦμεν
πάντα ἐντεῦθεν ἀρξάμενοι.

Εφηβική αγνότητα

Κάνεις λάθος Μαργαρίτα

Δεν εξύγισες καλά

όταν σούταξαν αλήθειες

κι εσύ πείστηκες απλά

Μαργαρίτα μου να προσπαθείς

να κοιτάς με τα μάτια της ψυχής

Αυτά είναι μάτια που δεν προδίδουν

που με αιώνια προστασία σε τυλίγουν

Όμορφή μου Μαργαρίτα

με τα μάτια της καρδιάς αν θέλεις κοίτα

Μαργαρίτα της άνοιξης κόρη μαγεμένη

λουλουδιασμένη έφηβη πολυαγαπημένη

Κιθάρες

Αυτό το βράδυ σαν ο άνεμος φθάνει
τυλιγμένος με την αρμύρα της θάλασσας

Κιθάρες γλυκολαλούν

Φλύαρες νότες την αγάπη διαλαλούν

Τραγούδια γράφουν για σένα και για μένα

Μη στέκεσαι μακριά τη μαγική τούτη

βραδιά

Με τα μοσχοβολητά των τριαντάφυλλων

των Αθηναϊκών κήπων

Τούτη τη βραδιά που όλα γιορτάζουν την

ποθούμενη ευτυχία

την εφήμερη αυτή μα ζηλευτή κυρία

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η Ελένη μας

Ο Γιάννης ο Σαμιώτης με την Ελένη από την Αμφιλοχία τον αλλοτινό Καρβασαρά, κάπου εκεί στα τέλη του προπερασμένου αιώνα δημιούργησαν το σπιτικό τους στα βράχια που αιώνια βασιλεύουν στο Γαλαξίδι. Άγονος μα πλούσιος τόπος, ψαράδες τότε πια οι περισσότεροι κάτοικοι, αλλά και θαλασσοδαρμένοι καπεταναίοι και караβοκύρηδες, που τις θάλασσες όργωναν με τα ιστιοφόρα, τους μακρινούς τους περασμένους χρόνους, όταν το Γαλαξίδι ήταν φημισμένη ναυτική δύναμη. Την εποχή της ακμής του, τότε που βασίλευαν οι ναυτικοί (καράβοκύρηδες, καπεταναίοι, και κατώτερο πλήρωμα των караβιών), και οι

ψαράδες ήταν λιγοστοί. Τότε που τα
αρχοντικά ξεπρόβαλαν με γοργούς
ρυθμούς και δάμαζαν τα βράχια. Τα
αρχοντικά που με παλάτια έμοιαζαν, αφού
πολυτελή έπιπλα και λογής λογής στολίδια
φερμένα από τις πλούσιες πόλεις του
εξωτερικού τα κοσμούσαν. Μα σαν
γνώριζε σιγά σιγά ο τόπος την παρακμή,
μοιραία τότε έμελε οι πλούσιοι και
περήφανοι γαλαξειδιώτες να
παραμερίσουν για να αφήσουν τόπο στους
ψαράδες, και τα καράβια τους έμεναν
πίσω να λικνίζονται στα ήρεμα νερά του
καλά προφυλαγμένου κόλπου.
Και τότε έγινε και οι δύο νέοι με
ενθουσιασμό περισσό γέννησαν τα 4
αγόρια και ζούσαν μία ζωή που στην αρχή
πίστεψαν πως τους έγνεφε φιλικά. Μα σαν

ο ατμός κέρδισε την τελική μάχη με τα ιστοφόρα, τα πλούτη τότε έγιναν οριστικά παρελθόν, και σιγά σιγά, όπως συνηθίζεται όταν οι περισσότεροι από εμάς αποφεύγουμε να βλέπουμε τα πρώιμα σημάδια, η φτώχεια που τους πήρε αποκάτω, και οι ιστορίες για όσους πλούτισαν ταξιδεύοντας για την Αμερική, βοήθησαν τον Γιάννη να πάρει τη μεγάλη απόφαση.

Η Ελένη το αποδέχθηκε με κόπο. Το όραμα όμως μίας ζηλευτής ζωής στο τέλος την καθήλωσε. Εξάλλου δεν θα κρατούσε μία αιωνιότητα το φευγικό του. Όταν θα γύριζε στο χωριό τους θα μπορούσε να ζήσει αυτός και η οικογένεια του πλουσιοπάροχα, όπως τόσοι και τόσοι που πρόκοψαν και ζήλευε να τους

κοιτάζει, τόσο καλοντυμένους και με τον παρά να ρέει, όταν βολτάριζαν καμαρωτοί καμαρωτοί στον δρόμο μεταξύ των εκκλησιών του Αγίου Νικολάου και της Αγίας Παρασκευής τις κρύες ημέρες του χειμώνα, και στο δρόμο της παραλίας το καλοκαιράκι. Ίσως να γινόταν κάποτε να έχτιζε και ο Γιάννης ένα αρχοντικό και να αγόραζε το δικό τους καΐκι.

Καημένε Γιάννη, που έφυγες χωρίς να σε προβληματίσει η σοβαρή ματιά της Ελένης και το δειλό κλάμα των μικρών σου αγοριών.

Στην Αμερική που πήγε ο Γιάννης αγωνίστηκε με εντιμότητα και φιλοδοξίες πολλές. Στην Ελένη έγραφε τακτικά και φρόντιζε έμπρακτα αυτήν και τα αγόρια

τους. Δεν ήθελε να λείψει το παραμικρό στους μακρινούς του πια αγαπημένους. Όπως αργά αργά γεμίζει σύννεφα ο γαλανός ο ουρανός έτσι και τα γράμματα του Γιάννη αραίωναν και τα χρήματα λιγόστευαν. Η Ελένη απεγνωσμένα προσπαθούσε να τα φέρει βόλτα, ώσπου απόκαμε και πήρε την απόφαση να δουλέψει και αυτή. Μία δυσκολία έλεγε ήταν έλεγε, και θα περνούσε. Ο Γιάννης δεν θα τους εγκατέλειπε.

Η Ελένη δούλεψε λοιπόν στις ψαρόβαρκες που στέκονταν στην θάλασσα μπροστά από τα αρχοντικά των καπεταναίων, τα φορτωμένα με όλα τα καλούδια που οι ταξιδευτές έφερναν από τις πλούσιες χώρες για να τιμήσουν το Γαλαξίδι τους,

το «Γαλαξιδάκι το μικρό Παρισάκι», όπως έλεγαν με καμάρι .

Γυναίκα να μου πεις όπως ήταν η Ελένη, τί δουλειά μπορούσε να προσφέρει στις βάρκες με τους ψαράδες; Τα δίχτυα μπάλωνε η έρημη. Σαν τί άλλο μπορούσε να κάνει; Τα δίχτυα φρόντιζε και οι ψαράδες της έδιναν κανένα ψαράκι να φάνε μαζί με τα αγόρια.

Τα αγόρια που πήγαιναν σχολείο πια γιατί βλέπεις οι καιροί δεν περιμένουν. Τα αγόρια που όταν βρήκαν μικρούλια κάποτε 1 λεπτό στον δρόμο πήγαν ενθουσιασμένα στον μπακάλη για ψώνια. Το ένα από αυτά, ο αδελφός του παππού μου έδωσε με χαρά την παραγγελία: «Ένα γιάρι άτατα, ένα γιάρι μίτατα, ένα βέλι μι, και τα έτα ίτσω». Ζήτησε δηλαδή «ένα

δυάρι κάστανα, ένα δυάρι αμύγδαλα, ένα καρβέλι ψωμί, και τα ρέστα πίσω». Με το ένα του το λεπτό η ψυχούλα μου..

Τα 4 παιδάκια μέσα στην ανέχεια κατέβαλαν προσπάθειες να διαβάσουν δυσανάλογες με την ηλικία τους, επειδή στο σπιτικό τους ούτε καντήλι δεν μπορούσε η Ελένη να ανάψει.

Ο παππούς μου-το ένα από τα 4 παιδάκια-μας περιέγραφε τον τρόπο που ξάπλωναν κατάχαμα δίπλα στην χαραμάδα από την οποία εισχωρούσε μία ακτίνα φωτός που δραπέτευε από το δωμάτιο του διπλανού σπιτιού της αδελφής της Ελένης. Ένα πατρικό όλο και όλο που το χώρισε στη μέση ο πατέρας της για να βάλει κάτω από ένα κεραμίδι τις δύο κόρες του.

Αυτά λοιπόν τα 2 σπίτια, τα αδελφομοίρια όπως τα έλεγαν έσωζαν την κατάσταση και οι μικρούληδες μαθητές μελετούσαν τα μαθήματα τους και έτσι τέλειωσαν το σχολείο στο Γαλαξίδι.

Η μάνα η Ελένη δεν σταμάτησε στιγμή να δουλεύει, και έτσι όπως αναγνωριζόταν όλο της το μεγαλείο προσέλκυε κοντά της ανθρώπους εκλεκτούς που την αγαπούσαν και με τον τρόπο τους την φρόντιζαν. Έτσι μπορούσε κανείς να διακρίνει τη φιγούρα της τα καλοκαιρινά απογεύματα στο μπαλκόνι κάποιου αρχοντικού όταν μαζί με την κυρία του σπιτιού έπιναν το καφεδάκι τους συζητώντας και χαζεύοντας τους περαστικούς.

Πέρασαν και άλλα χρόνια, και μεγάλοι πια οι γιοι του Γιάννη και της Ελένης ζούσαν

στην πρωτεύουσα, μα δεν συζητούσαν
εύκολα για τη ζωή που δεν τους χαίδεψε
λίγο, δεν τους κανάκεψε δεν τους
νανούρισε με τραγουδάκια, δεν τους
κακόμαθε. Κάπου κάπου θυμόντουσαν
μόνο με κάποια θλίψη το παιχνίδι με το
σπάγγο που στην άκρη του έδεναν μία
πέτρα και την έσερναν προσποιούμενα ότι
είχαν και αυτά το δικό τους αυτοκινητάκι.
Στο χωριό ψιθυριζόταν πια, ότι ο Γιάννης
από περηφάνια δεν γύριζε πίσω επειδή δεν
κατάφερε να πλουτίσει. Η Ελένη όμως δεν
μίλαγε. Με αυτήν την αξιοπρέπεια που
την χαρακτήριζε, δεν ήθελε να εκθέσει τον
πατέρα των παιδιών της. Η Ελένη
συνέχιζε το έργο της δουλεύοντας σκληρά,
ζώντας στερημένη από όλα τα
απαραίτητα, θαρρείς πως ήταν λείαινα

αποφασισμένη να υπερασπίσει τα παιδιά της με πείσμα και πρωτόγνωρη αντοχή. Έτσι καθώς περνούσαν τα δύσκολα χρόνια, το ένα παιδί χάθηκε σε ταξίδι μακρινό, αλλά η Ελένη έζησε για να καμαρώσει τους άλλους 3 γιους της όπως τους ονειρευόταν. Τίμιους ανθρώπους, οικογενειάρχες με καλές δουλειές, περιουσίες και άνετη ζωή. Η Ελένη είδε εγγόνια, είδε και δισέγγονα. Άφησε πίσω της κληρονομιά τη δύναμη και την αυταπάρνηση σε όλους εμάς που πριν συνειδητοποιήσουμε από ποιούς ανθρώπους καταγόμαστε, συνηθίζουμε να απαιτούμε και να θεωρούμε τις ανέσεις δεδομένες. Η Ελένη δεν μίλησε, δεν έγραψε, μόνον έπραξε.

Και ποιός ξέρει τι να σκεφτόταν για τον
Γιάννη. Ουδέποτε παραπονέθηκε, μόνο
ανασκουμπωνόταν και ριχνόταν στη
δουλειά.

Η Ελένη η Τσέταινα, η Γαλαξιδιώτισσα.

Αν δεν με γελάει η μνήμη μου

Σ' αυτές τις γειτονιές που οι πόρτες των σπιτιών μένουν χωρίς φόβο ανοιχτές, και οι δρόμοι είναι χωμάτινοι, σ' αυτές τις γειτονιές που τα παιδιά παίζουν όλα μαζί έξω από τα σπίτια κρυφτό και κυνηγητό, ας χαθούμε και εμείς για λίγο και ας απολαύσουμε τη μυρωδιά του καθαρού αέρα, τη γεύση των φρεσκοκομμένων μούρων, την αίσθηση της σκόνης του χωματόδρομου.

Ένας δρόμος του Πειραιά, ένα σοκάκι ήταν που προσέφερε αξέχαστες εμπειρίες πολύτιμες για μία ολόκληρη ζωή.

Σκόρπιες οι στιγμές που έρχονται στον νου, σαν τα χρόνια περνούν αδυσώπητα.

Θολές εικόνες τοπίου, πρόσωπα σαν με

πέπλο καλυμμένα, αποσπασματικές μνήμες
γεγονότων.

Το πρωινό του καλοκαιριού η γιαγιά η
Ασημίνα, μαία του Πανεπιστημίου
Αθηνών μα για τους άλλους ``η κυρά
μαμή``, πετάγεται ως το ξυλόφουρνο του
κυρ Μήτσου για το φρέσκο ψωμάκι, και
μετά υποδέχεται τον παγοπώλη, αγοράζει
ένα μεγάλο σαν τσιμεντόλιθο κομμάτι
πάγου για το ψυγείο, και έτσι το παγωμένο
νεράκι δεν θα μας λείψει όλη την ημέρα,
το παγωτό που περίσεψε από χθες δεν θα
λειώσει, και ο γιαρμάς όταν φαγωθεί θε
νάσαι χυμώδης δροσερός.

Η μαμά που δεν δουλεύει θα ξυπνήσει
λίγο αργότερα. Σαν νεαρή κοπέλλα που
είναι έχει από τη γιαγιά την άδεια να
χουζουρέψει λίγο ακόμα. Τα 2 μικρά

παιδιά την περιμένουν υπομονετικά να
πήσει το τσάι, και να αλείψει με βούτυρο
τις φέτες του φρεσκοαγορασμένου
ψωμιού. Οι φέτες κόβονται στη μέση και ο
κάθε ένας έχει το μερίδιό του που είναι 2
μισά κομμάτια. Η μαμά κοίταζε τα μικρά
της, χαμογελούσε και διάλεγε πάντα για
τον εαυτόν της τα δύο πιο μικρά ψωμάκια.
Η γεύση του βουτηγμένου στο τσάι
βουτυρωμένου ψωμιού είναι ασύγκριτη
και τους μένει αξέχαστη.

Τα μεσημέρια του καλοκαιριού με την
αφόρητη ζέστη οι ώρες κυλούσαν αργά,
βασανιστικά με την προσμονή του
σούρουπου. Μα σαν ερχόταν το
απομεσήμερο και ακουγόταν η φωνή του
παγωτατζή να διαλαλεί «έβγα παγωτά η
έβγααααα», τα πιτσιρίκια ενίοτε

εξασφάλιζαν μία δραχμή για το ξυλάκι
παγωτό κρέμα, και αν ήταν πιο τυχερά το
δίφραγκο για το κυπελλάκι της μαγείας.
Αχ αυτό το κυπελλάκι που χρόνια τώρα
αναρωτιόμαστε τί το έκανε τόσο
λαχταριστό. Ποιά μυστική ουσία του
χάριζε αυτή τη γεύση που έτερπε και
μάγευε τους διψασμένους λάρυγγες;
Απόλυτα ικανοποιημένοι οι πιτσιρικάδες
έβγαιναν στον δρόμο για το ξέφρενο
παιχνίδι που εκτυλισσόταν ανενόχλητο,
και τα ελάχιστα αυτοκίνητα που
περνούσαν που και που δεν ήταν ικανά να
ανακόψουν την εξέλιξή του. Οι γυναίκες
άρχιζαν σιγά σιγά να μαζεύονται μπροστά
στις εξώπορτες, η καθε μία με κάποιο
κάθισμα στο χέρι. Τα κεντήματα ήταν
στην ημερησία διάταξη, και οι παρέες

τους είχαν συνήθως σταθερή σύσταση, εκτός από μερικές φορές που δέχονταν και επισκέψεις από τη συνάθροιση κάποιας διπλανής πόρτας. Τα γέλια και οι φωνές των γυναικών έδιναν και έπαιρναν, και ίσως ήταν οι μόνες ώρες που τα παιδιά βολεύονταν μόνα τους, σαν το στομάχι τους διαμαρτυρόταν λόγω της πείνας. Στις γυναικοπαρέες κάποτε κάποτε εισχωρούσε και το αντρικό στοιχείο, που προσέφερε ξεχωριστή νότα στη διασκέδαση. Θυμάμαι τον κύρ Γιώργη τον ναυτικό να διηγείται ιστορίες από τα ταξίδια του διανθισμένες ασφαλώς με συμπληρωματικά φανταστικά στοιχεία απαραίτητα ώστε να προκαλούν το γέλιο και τη χαρά. Ήταν πάντα καλοδεχούμενος, μα δεν μπορώ να θυμηθώ γιατί οι κυρίες του είχαν βγάλει το

παρατσούκλι "Ροφός". Εκείνος δεν τις
παρεξηγούσε, το αποδεχόταν και γέλαγε.
Καλόκαρδη ψυχούλα ο Ροφός ο
ταξιδιάρης άντρας της Κατινιώς, έφερε
στη γειτονιά το πρώτο ηλεκτρικό ψυγείο
με εξωτερική βρυσούλα για να δροσίζει τα
λαχανιασμένα και καταϊδρωμένα από το
τρέξιμο παιδιά. Η τρυφεράδα του
βασίλευε σε αντίθεση με τη στριμαδιά της
κυρά Ξένης που κατακρεουργούσε με
αξιοσημείωτο σαδισμό την άμοιρη μπάλα
των πιτσιρικάδων που θα τολμούσε να
βρεθεί στην αυλή της.
Τις βραδινές εκείνες τις ώρες, σαν έσμιγαν
οι καλησπéρες με τις καληνύχτες, όσοι
άνδρες δεν έμεναν στο σπίτι για να
ξεκουραστούν από τη δουλειά της ημέρας,
μαζεύονταν στο καφενείο του Τσουκάλα

στη γωνία Βιτωλίων και Αγίου
Δημητρίου. Απαγορευμένη η περιοχή για
τα παιδιά, ωστόσο κάποια από αυτά
γρήγορα στο τρέξιμο ξέφευγαν από την
προσοχή των γονέων καθώς και από την
κυρά Ξένη που τα περίμενε στη μέση του
δρόμου έξω από το σπίτι της για να τα
πιάσει και γεμάτη μόνιμο θυμό να τα
τιμωρήσει για κάποια διαολιά που είχαν
κάνει στο κοντινό, ή και το απώτερο
παρελθόν. Όσα παιδιά λοιπόν τερμάτιζαν
έξω από το καφενείο, η πρώτη τους
δουλειά ήταν να κρυφοκοιτάζουν μέσα
από τα θαμπά από τους καπνούς των
τσιγάρων τζάμια. Σαν σε μυστική
συναγωγή οι παρέες κινούνταν μεταξύ
παιχνιδιών όπως το ποδοσφαιράκι και τα
χαρτιά, έπιναν κανένα ποτό και κάπνιζαν

ανελέητα. Όσοι ήταν άκαπνοι δεν πατούσαν το ποδι τους στον καφενέ του Τσουκάλα, που αν δεν με γελά η μνήμη μου έφερε όνομα που δεν πρέπει να ήταν το κανονικό επίθετο του ιδιοκτήτη αλλά μάλλον κάποιο παρατσούκλι και αυτό. Εντυπωσιακή ήταν και η φιγούρα του κυρ Αντώνη του καλοκάγαθου πλανόδιου μανάβη που περνούσε για πολλά χρόνια με το κάρο του, το οποίο το έσερνε ένα γέρικο άλογο. Κάποια φορά δε που ο κυρ Αντώνης είχε χάσει ένα πεντακοσάριο και ήταν καταστεναχωρημένος, όλοι οι γείτονες, σαν να ήταν οικογένεια προσέφεραν χρήματα για να καλύψουν μέρος της απώλειάς του. Απέναντι από τον καφενέ, το γωνιακό μπακάλικο αποτελούσε μία από τις λίγες

δυνατότητες προμήθειας αγαθών προς βρώσιν και προς πόσιν. Εκεί μας έστελναν οι μεγάλοι να αγοράσουμε 100 δράμια βούτυρο, 300 δράμια ρεβύθια, μερικές σαρδέλες λίγες ελιές κ. λπ.. Η λέξη που είχε την τιμητική της στο μαγαζί ήταν ‘‘γράφτα’’, και σαν μικρά που είμαστε δεν καταλαβαίναμε γιατί όταν κάποιος την ξεστόμιζε ο μπακάλης έγγραφε, μα και σήκωνε αμίλητος το φρύδι του σαν γιαταγάκι. Το μπακαλικάκι ήταν και ταβερνάκι με πολύ καλό κρασί παραγωγής των ιδιοκτητών. Το σκηνικό συνέθεταν μερικά τραπεζάκια και λίγες παρέες ανδρών που κουτσόπιναν τρώγοντας καμμιά ελίτσα, πικάντικη φέτα και ίσως κάποια φέτα μορταδέλας, ή κάποιο φρεσκοτηγανισμένο μεζέ.

Πολύτιμος ο μπακάλης μας μας φώναζε και στο τηλέφωνο, αλλά όταν η φωνή του δεν έφτανε στα μακρινά τα σπίτια, τότε μεσολαβούσαν οι γειτόνισσες, οπότε σε χρόνο αρκετά γρήγορο ο κάθε ενδιαφερόμενος βρισκόταν στο μαγαζί του μπακάλη για να συνομιλήσει με τον γνωστό, ή τον συγγενή του. Απόλυτα κατανοητή η θέα των τεντωμένων αυτιών των παρευρισκόμενων καθώς και της επισταμένης προσοχής τους, αφού ουδέν κρυπτόν υπό τα άγρυπνα βλέμματα των παροικούντων την Ιερουσαλήμ. Κάπως έτσι όλη η γειτονιά ενημερωνόταν από πρώτο χέρι πως την Τετάρτη η Ελένη του Μήτσου θα είχε μοδίστρα, και την Παρασκευή η Ρηνούλα της κυρά Ευγενίας θα πήγαινε βόλτα με τον Φραγκιό.

Οι λιγότερο ταβερνόβιοι της γειτονιάς
κορόιδευαν τον μπακάλη που ενίοτε
πεταγόταν από την πόρτα του μαγαζιού
και με πρωτότυπο τρόπο καλούσε γείτονα
και φίλο του σε έκτακτη κρασοκατάλυξη
με φωνή που ακουγόταν ως την άλλη άκρη
της Πειραιώτικης γειτονιάς: 'Έ, ρε
ποτάνα* Κόκκενε (Κόκκινε), έχω ένα
μαρεδάκι που φεσάει (φυσάει), έχω και
ένα μέλι Εμετού (Υμηττού)...'. Και ο
γείτονας ο Κόκκινος σε λίγο,
ανταποκρινόμενος στο κάλεσμα
προσερχόταν πειθήνια στη μάζωξη για να
κοινωνήσει με την εκλεκτή ρετσίνα, να
γευτεί το τραγανό τηγανιτό μαριδάκι και
για επιδόρπιο το παχύ γιαούρτι με του

* Ασχολίαστο

Υμηττού το εξαίσιο μυρωδάτο θυμαρίσιο μέλι.

Πέρα από τα όρια της γειτονιάς τα επιτρεπτά και κατάλληλα προς εξερεύνηση για εμάς τα παιδιά, οι περιγραφές μοιραία ατονούν λόγω της απόστασης. Έτσι, από μακριά παρατηρούσαμε με περιέργεια την κυρία Νίκη με τα 12 παιδιά, στην προσπάθειά της να τα συμμαζέψει από τον δρόμο και να τα νουθετήσει χάνοντας πολλάκις και ποικιλοτρόπως τη ψυχραιμία της. Συχνή και η θύμηση του Κόπανου, του τετράπαχου ταβερνιάρη, όταν ως καρικατούρα πεταγόταν έξαλλος φορώντας την ποδιά του που κάποτε ήταν άσπρη έξω από το μαγαζί του, σαν γινόταν

τσακωμός μεταξύ των μεθυσμένων
θαμώνων.

Από μακριά επίσης αντιλαμβανόμαστε τις
ετοιμασίες για κάποιο πάρτι των νεαρών
τότε γειτόνων μας, που μάταια τους
παρακαλούσαμε να μας αφήσουν να
δούμε έστω και για λίγο τί γινόταν στα
σπίτια απ' όπου ακουγόταν ολονοκτίς
φασαρίες από τραγούδια και γέλια.

Μαθαίναμε πως η Λούλα η ζωγράφος της
γειτονιάς είχε αναλάβει τη διακόσμηση,
και τα ταβάνια που οι φήμες έλεγαν ότι
έμοιαζαν με τον βυθό της θάλασσας
έκαναν τη φαντασία μας να καλπάζει σε
τέτοιο βαθμό, που η υποφαινόμενη, όταν
πέρασε στο Πανεπιστήμιο απαίτησε στο
πρώτο της πάρτι, από την αγαπημένη
ζωγράφο ένα σωστό βυθό στο ταβάνι του

σπιτιού της. Πρόθυμη η Λούλα έγραψε ιστορία με τις μπλέ κορδέλλες που έπιαναν από άκρη σε άκρη τους τοίχους, και με τα υπέροχα χάρτινα ιπτάμενα ψάρια και άλλα όντα του βυθού που όργωναν κρεμάμενα το χώρο κάτω από το ταβάνι. Η μόνη περίπτωση που εξασφαλίσαμε την άδεια να περάσουμε τα σύνορα της Αγίου Δημητρίου, ήταν όταν ξεπετάχτηκε στο άλλο τετράγωνο το τεράστιο κτήριο με τη μεγάλη πόρτα, μα και την πλήρη απουσία παραθύρων. Οι μυρωδιές του φρεσκοψημένου μπισκότου που αναδύονταν χωρίς αιδώ έκαναν τα σάλια μας να τρέχουν, και κόλαζαν ακόμα και τους πιο σταθερούς και εγκρατείς τύπους ενηλίκων της γειτονιάς. Πρωτογνωριστήκαμε με το αντικείμενο

του πόθου μας τα μπισκότα
Παπαδοπούλου, όταν σιγουρέψαμε το
αρχικό δίφραγκο και τρεις από εμάς
ξεκινήσαμε για να διασχίσουμε την ιερή
και απροσπέλαστη οδό Αγίου Δημητρίου
και να φτάσουμε στη σιδερένια πόρτα του
μυστηριώδους για τη παιδική φαντασία
μας χώρου. Μέσα εκεί αντικρύσαμε
μπισκότα όλων των ειδών σε μεγάλα
δοχεία, που μας περίμεναν να τα
κατακτήσουμε. Διαλέξαμε κάτι σαν τα
σημερινά "μιράντα", και με το δίφραγκο
μας γέμισαν μία αξιοπρεπούς μεγέθους
χάρτινη σακούλα. Ο ευλογημένος
τροφοδότης κοντοστάθηκε για λίγο, και
κοιτάζοντάς μας κάτι τον έριξε στο
φιλότιμο ώστε να προσθέσει και μερικά
ακόμα. Σαν γυρίσαμε στη βάση μας

ακολούθησε ένα απολαυστικό χράτς
χρούτς από όλη την πιτσιρικάδα, και η
εμπειρία έλειξε με όρκους τιμής σχετικά
με την επανάληψη αυτού του
αξιομνημόνευτου συμβάντος.

Και νάσου η ευλογημένη μέρα η Κυριακή
με τα ταψιά της οδού Βιτωλίων να
κατευθύνονται ομαδικά στο φούρνο πάνω
στα στιβαρά μπράτσα της κυρά Σούλας,
της κυρά Λένης και άλλων
φρεσκολουσμένων και
φρεσκοχτενισμένων την προηγούμενη
ημέρα από την Κατίνα την κομμώτρια
κυριών. Ήλθε λοιπόν η ημέρα Κυριακή,
που το φορτηγό του παππού Μιχάλη
ύστερα από μία κουραστική εβδομάδα
αναπαυόταν έξω από την πόρτα του
σπιτιού μας. Υπερκινητικός ο παππούς

μας δεν άντεχε το καθισιό και έριχνε συχνά πυκνά την ιδέα της εκδρομής, οχι βέβαια αυστηρά οικογενειακής. Όλοι οι νέοι και οι νέες μαζεύονταν κουβαλώντας κάποια πρόχειρα φαγητά και ξεκινούσαν για τόπους μακρινούς. Χωματόδρομοι τότε, το φορτηγό στο τσακίρ κέφι με 30 περίπου χιλιομετρα την ώρα και με αρκετές στάσεις έφτανε στην Πάρνηθα σε τέσσερις ώρες. Εκδρομή λοιπόν στην Πάρνηθα τότε, και σήμερα πεταγόμαστε το βράδι μέχρι την Πάρνηθα για αρνάκι στα κάρβουνα, τρώμε και γυρνάμε στο κρεβατάκι μας μέσα στο τότε σκονισμένο τετράωρο με τα αγκομαχητά του παππού στο τιμόνι του φορτηγού της υπομονής. Αλήθεια τί να λέει ο σημερινός οδηγός για τους Σουμάχερ του άλλοτε; Τί να λέει για

τον κύριο Γιώργο με το αγαπημένο και
παινεμένο του αυτοκίνητο, που όταν μία
φορά κάπου κοντά στον Άγιο Διονύση ο
καημένος προσφέρθηκε όλο καμάρι να
εξυπηρετήσει μερικά παλληκαρόπουλα
της γειτονιάς μεταφέροντάς τα στον
κοντινό τους προορισμό εισέπραξε την
αποστομωτική και απαξιωτική απάντηση
«ευχαριστούμε κυρ Γιώργη, αλλά
βιαζόμαστε»;

Ζόρικοι καιροί, σκληρή η ζωή για τους
περισσότερους, πολλή δουλειά οι άντρες,
και λίγη η ξεκούραση. Αυστηρά
καθορισμένα τα όρια για τα παιδιά, με το
σχολείο να αποτελεί τη μόνη ενασχόληση
και υποχρέωσή τους. Μεγάλα όμως τα
ιδανικά που έτρεφαν οι γονείς τότε για τα
νεαρά τους βλαστάρια. Στα όνειρά τους οι

περισσότεροι δεν έβλεπαν τίποτα λιγότερο από το Πανεπιστήμιο, σαν να ήταν επιβεβλημένο όλα να γίνουν γιατροί, καθηγητές, δικηγόροι, μηχανικοί. Ακόμα και σ' αυτή την ταπεινή τη γειτονιά δεν τους ξέφυγε παιδί για παιδί που να μην εκπληρώσει αυτό το όνειρο της λαχτάρας και του καημού τους. Θυμάμαι τη θεία μου την Κατίνα να μου δείχνει τον ψηλό και όμορφο νεαρό που έβγαινε από την πόρτα ενός σπιτιού από την παρακάτω γειτονιά και με σοβαρό ύφος να μου λέει: «Τον βλέπεις αυτόν; Τον λένε Δημήτρη και πέρασε στο Μαθηματικό Αθήνας. Να διαβάξεις». Για χρόνια με στοίχειωνε ο νεαρός, καθώς δεν επιτρεπόταν να γίνω τίποτα λιγότερο από μαθηματικός, ή κάτι συναφές.

Παράξενα χρόνια, δυνατά συναισθήματα,
γερά σκαμπανεβάσματα, ανίκητοι
άνθρωποι με σχέδια για το μέλλον, με
κάθε λογής απαντοχές, μα με
αδιαπραγμάτευτα ιδανικά για τους νέους,
για να έχουν τα παιδιά τους μία καλύτερη
ζωή.

*-Οδός Βιτωλίων 1950-1970, Πειραιώτικη
γειτονιά των ανθρώπων, ανάμεσα στις
οδούς Ψαρρών και Αγίου Δημητρίου.*

Η Μαρία Χάλκου, αριστούχος απόφοιτος του Ελληνογαλλικού Κολλεγίου Jeanne d'Arc, γεννήθηκε και μεγάλωσε στον Πειραιά, όπου κατοικεί με την οικογένεια της. Είναι συνταξιούχος Σχολικός Σύμβουλος του Υπουργείου Παιδείας, και ομόφωνα αριστούχος διδάκτωρ Μαθηματικών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με Master στη Διδακτική και

Μεθοδολογία των Μαθηματικών από το ίδιο Πανεπιστήμιο.

Στο συγγραφικό της έργο περιλαμβάνονται δεκάδες άρθρα και διαλέξεις δημοσιευμένα σε επιστημονικά περιοδικά διεθνούς κύρους, και στα Πρακτικά ελληνικών και διεθνών Συνεδρίων.

Είναι επίσης συγγραφέας 2 βιβλίων Ποίησης και Διηγημάτων, καθώς και 18 βιβλίων Μαθηματικών, 5 εκ των οποίων κατεγράφησαν από τις Βιβλιοθήκες του Harvard και άλλων Πανεπιστημίων της ημεδαπής και της αλλοδαπής, ως Πηγές για την Ιστορία των Μαθηματικών, τη Βυζαντινή και τη Νεοελληνική Ιστορία. Κάποια δε από τα ποιήματά της συμπεριελήφθησαν στον συλλεκτικό τόμο της Ποιητικής Ανθολογίας της Σύγχρονης Νεοελληνικής Ποίησης της Ποιητικής Ακαδημίας του Δημήτρη Ιατρόπουλου.

Μεταξύ των επιστημόνων που την έχουν συγχαρεί για το έργο της, είναι η Πρύτανης της Σορβόνης Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, η Ακαδημαϊκός Αγγελική Λαΐου, και οι Καθηγητές του Πανεπιστημίου της Βιέννης Wolfram Hoerandner και του Tomsk Polytechnic University Valeriy Perminov. Προσφάτως δε έγινε επίσημα η παρουσίαση του έργου της από την Εταιρία Γραμμάτων και Τεχνών Πειραιά με κεντρικό εισηγητή τον Πρόσβη επί Οικονομικών Θεμάτων, συγγραφέα και ειδικό βαλκανιολόγο κύριο Γεώργιο Δουδούμη.

Διατελεί μέλος επιστημονικών φορέων και Εταιριών, όπως η Ελληνική Μαθηματική Εταιρία, η Πανελλήνια Παιδαγωγική Εταιρία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η Εταιρία Γραμμάτων και Τεχνών Πειραιά, η Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών και η MENSA.

Email: mchalkou@gmail.com

<https://en-uoa-gr.academia.edu/DrChalkou>

